

1903-10-23

01

Bursum 23. X. '03

Hooggeachtte Heer,

Hierin miszag bladerend in mijn No-
titieboekje van mijne laatste reis naar
Indië vond ik mijne aantekeningen van
mijne bezoeken aan Uwsent. Ritgen
U mij toen over den stand van zaken
in Atjeh en over van Heutz mededelde
trof mij thans bijzonder en ik kan
niet nalaten, U in verband met
de groote vorderingen, alwaar in den
laatststen tijd gemaakt, een hartelijken
gelukwensch te zenden. Ik heb niet
gezien, dat Uw naam in besprekin-
gen van de gelukkige feiten is
gemennt, en ik vermoed, dat g
dat zeer prettig zullen hebben gevon-

Den D. beste belooning voor
het aandeel dat gij in deze zaken
hebt gehad is voor u immers ge-
legen in het besef, dat uwe
hoegepaste wetenschap in de practi-
kijk tot zoo gewichtig resultaat
heeft kunnen leiden.

Trouwdenkend aan mijn bezock
herinner ik mij, dat ik toen wensch-
te, u langs den eenen of anderen weg
zoo mogelijk behulpzaam te kunnen
zijn, en dat ik u dat bij mijn afscheid
hebt gezegt. Mocht u daarvan een
te gelegener tijd gebruik willen maken,
dan zal mij dit een groote vreugde
zijn.

Gelooft mij Hoogachtend
Uw dr.

C. W. Janssen

Senembah-Maatschappij. — Amsterdam.

X01

beantw. 9/12 03.
Janssen

Den Heer Dr. C. Snouck Hurgronje
Adviseur v. Indische & Arabische
Zaken

Wellserveden

23/10'03

XOR.

1904 - 01 - 19

01

Bentw. 4/5

Amsterdam 19. 1. '04

Zeer goede Mevr,

Uw schrijven van 9 December heb ik met veel genoegen ontvangen; ik wilde echter wel, dat u onthout uw gezondheid betere besikten had kunnen zenden. Zeer hoop ik, dat met tertyd uwe elasticiteit progf terugkeren, al zal dan ook voor de pacificatie van Atjeh het deel nemen aan vermaacende tochten niet meer noodig zijn.

De herinnering aan den jeugdigen Raden Koecien, over wiens

De uitvoering schrift, is bij mij
 nog zeer lewendig, en ik voel er
 veel voor, mij voor dien veelbet
 loovenden jongeling in te spannen.
 Ik heb geenig connectie in Londen,
 om voor het vinden van een
 pastoor gezin, - waar hij dergelijke
 beschaving zal vinden en zich I'leer
 zal kunnen gevoelen; te kunnen
 instaan, en zal gaarne weder van
 u vernemen, wanneer ongeveer
 de jonge student hier verwacht kan
 worden en over hoe veel per maand
 hij kan beschikken. Moedig en
 verhoopt de Michelen van den eer

gent niet toevallend blyken,
 en het Gouvernement bezwaar
 maken om het te springen, dan
 zal het ^{uif} wel mogelijk zijn, voor
 dit zeer belangrijke gewal
 particuliere bijdragen bijeen te
 brengen, zoo dat het doel ook
 zal kunnen worden bereikt.

Voor deze vriendelijke voor-
 den naar aanleiding van 't over,
 liden prijst vader u de u dank.
 Ja, het was een figuur, dat ook
 sprak tot hen, die hem niet per-
 soonlijk kenden. Dat kwam, om
 dat hij niet alleen goede gaven

van geest en hart bezat, maar
ook zich zelf durfde zijn en zijn
frischheid van belangstelling in
personen en dingen niet liet
overmeesteren door conventie en
sluik. Zijn spreuk was: There
is no right and wrong in the world.

Met zeer vriendelijke groeten

Moogachtend

Moder

W. J. van der
Linden

1907-01-03

01

Puma 4 Kobe 3 Jan 07

Hooggeachte Heer,

De Kennismaking met Japan, waar mijn vrouw en ik nu reeds
reeds 6 weken vertoeven en waar wij gelegenheid hebben gehad
een en ander van oud en nieuw te zien en menschen te ontmoeten
ten die bevoegt waren op onze vragen te antwoorden - de Kennis-
making heeft mij zoo vaak terug doen denken aan hetgeen ik
van de mocht vernemen getuente mijn bezoek ten westen in
1902 dat ik niet na kan laten de van hier uit eenige regels te
zenden. De betekenis van uwen arbeid toch een behoeve van
de hogere standen der inlandische Maatschappij kan nergens beter
worden begrepen dan in dit land, waar men de westerse ma-
nier van denken heeft binnengehaald als het eenige middel tot
verkrijging van die vaardigheden die aan een land economische
ontwikkeling en politieke zelfstandigheid kunnen verzekeren.
Ten ik reeds 23 jaar geleden voor het eerst dit land bezocht
schiedde ik het hoort over die dwaze Japanner, die, in het bezit
van een heel perfect boek van economisch en politiek leven
de westerse "beschaving" gingen binnenthalen. Thans hier
aankomende begreep ik, hoe juist de raadgevers van den Mi-
kado reeds 30 jaren geleden hebben gezien. De Japanners
zijn volkomen meesters in eigen huis gebleven. De veront-
gen, hier gevestigd om handel te drijven, hebben zich te schikken
naar de Japansche wet en de mitpraak van den Japanschen rech-
ter. De voortalen, voortoprentente met industriële en nijver-
ondernemingen en niet de waardenvermeerdering van den grond in
dye gewesten vloeien in Japansche zakken. - en met een ge-
voel van voldoening en trots blijft de Japanner de regels
ijner aloude etiquette volgen en leeft hij en vermaakt hij

II

zich geheel volgens het model zijner voorvaders, wil weten
 dat intusschen de Japanische beschaving hoog boven de westerse
 staat, dat die Westelingen op den Keizer beschouwen inferieure we-
 zens zijn, en jubelende dat het gevaar van patronisering door
 die blanken is gekeerd. De Japanner is Japanner gebleven,
 en als niet de nieuwe levensvormen die een noodzakelijk gevolg
 waren van de opheffing van het feudale bestuur en de invoering
 van fabriekmatig bedrijf verschijnen te wege brachten die een
 deel onzer westerse kwalen uitmaken: armoede en ontevreden-
 heit, en als het wetenschappelijke denken niet van zelf het
 respect voor de oude zeden en het geloof in den Mikado on-
 dermijnden dan zouden de Japanners met de zoo schraante
 ontwoopen en zoo consequent uitgevoerde omwenteling inder-
 daad een éézig resultaat hebben bereikt. In de oogten der Chi-
 nezen en vooral der Indiers die onder 't patronaat van Europe-
 sche mogendheden zijn geraakt en die hoe laagere hoe onvoor-
 zulper gaan vinden moet het door Japan bereikte resultaat
 niet alleen iets berispingaarsoms lykken maar ook iets wat hen
 aanleiding moet geven tot pogingen om dat patronaat kwijt
 te raken. Het is bekend dat de Japanners dergelyke gevoelens
 bij alle door Europa beheerschte volkeren in de hand werken.
 Door de oprichting eener voor alle Oostelingen toegankelijke uni-
 versiteit in Tokyo bieden zij dezen levende de gelegenheid aan
 om zich in de zoo smitende gelijken richting te komen volmaken.
 Dit alles heeft in Europa reeds voldoende de aandacht getrokken
 en pessimisten zien nu reeds de europeische koloniale
 machten door krachtige opleving van nationale gevoelens
 ontzet uit hun dominerende positie, terwijl het schrikbeeld

III

De vergelding opdoemt voor alles wat in den loop der Tijden door die machten der indischen volkeren te Kort is gedaan.

Het komt mij voor dat de tegenwoordige toestand ma de door Japan behaalde resultaten intendant kritiek moet worden geacht. Toch zie ik geen reden voor dat pessimisme. Wij dienen alleen goed met onze oogten te kijken - beter dan tot dusver geschiedde toen om strijd elke mogelijkheid leermesters en technici maar Japan zond om ^{in commercieel opzichte} een wit vootje te krijgen en toen Engeland Japan hielp ^{om} tegen Rusland te kunnen vechten. De vraag: wat kunnen de Japanners met zich zelf? is nog niet beantwoord, evenmin: wat zij als leermesters en leiders van anderen beteekenen. Dit dient door Europa ernstig en met een Koel hoofd te worden nagegaan. Japan heeft nu zoo goed als alle vreemde leermesters maar huis gevonden. Zal het het op den duur zonder hen kunnen stellen? De beantwoording van die vraag is moeilijk, daar nog zoo vele Japanners aan Europese en Amerikaanse Hoogeschoolen studeren en dus telkens het nieuwste der Westende Wetenschap geïmporteert wordt. Maar zijn de Japanners ook met die hulp in staat zich op die hoogte te houden waarop zij door hun Westende leermesters werden gebracht? De eerstvolgende jaren zullen daarop reeds het antwoord geven. Eigenaardig trof mij wat ik erger d'g las omtrent Studenten uit engelsch Indië. Ds. hadden zich naar Japan begeven voor Studie, aangezien het leven hier zoveel goedkooper was dan in Engeland. Maar zij voelden zich hier toch teleurgesteld aangezien het ze zoo moeilijk viel de Japansche taal te leeren en de voortschritt in het Japansch te volgen. Maar de vermaan moet het leer

van het Japanees zeer moeilyke zijn en moet het zoo lustig zijn en 'begrip' in Japanees taal over te brengen dat de Japanees zelf zich op wetenschappelyke gebied liever van een vreemde taal bedienen. Voor de Chinezen geldt dit bezwaar het minst. De Japanees hebben van dyen immers de ^{stuf} tekens overgenomen en deze zijn er immers op ingericht om - door combinati- ook moeilyke getachten te kunnen weergeven. Maar - wat kost het een moeite om eerst zover te komen dat men ^{verstaant van} die tekens kent! De Chinese studie is dan ook eerst veel later met zijn voorbereidende studien klaar dan de Europeesche. Een bezigt dat ook het wetenschappelyke onderwijs beter inslaat als het door Westelingen dan wel door Japanees wordt verstrekt zou men kunnen putten uit de onlangz ghousten Examen, waarlij de in Engeland overwegen Chinezen voreweg de meesters bleken van hen die door Japaneesche leermeesters waren geschoold.

British kiff kunnen Europa en America de Indiers veel gemakkelijker en beter bedienen op wetenschappelyke gebied dan Japan en is het dan ook alleen de vraag of wij dat willen doen. Nadat Japan het Oosten heeft wakker geschud komt het mij voor dat over willen of niet willen eigenlijk niet meer kan worden gesproken. Wie op het duergaam begit van zijn Kolonien gesteld is moet denken mij voor zijn Koloniale onderdanen den weg openstellen om de taal van den overheerscher grondig te leeren en al die kennis op te doen die in di taal in het Moederland wordt onderwezen, en de zoo gevormde krachten moeten aanspraak kunnen maken op planting, zelfs in hooge betrekkingen, al naar mate der bekwaamheid, in eigen land. Gaat Holland di plichting niet zitt, dan zul.

V

len onze Insuliniers hun heil zoeken in Japan of bij de Euro-
peische mogendheit die haar scholen wil naar hinnen wensden
en behoeften heeft ingepicht. Als ik goed ben ingelicht komt
dat laatste reeds veel te veel voor bij aanzienlyke Maleiers ter
Oostkust van Sumatra die hinnen jongens naar den overval zenden
om ingelochte Scholen te bezaken. In het wonder dat myne
getachten hier telkens teruggaan naar de en Mon arbeid ten
behoeve der Hoofdenzonen?

Ik wilde wel dat de Nederlandsche Koloniale Regering zich
goed doordrong van de eischen van den tegenwoordigen tijd..
Onze Koloniën moeten het onzer Nederlandsch gezag beter
krygen dan zij 't van eigen pogingen tot verheffing zou-
den kunnen verwachten. Feitelijk zijn ernstige pogingen
in die richting niet te vreegen, daar in al de indische landen
het noodig politieke on-Huispunt ontbreekt en daar het volk door
de eenen lang getoosde vreemde heerschappy als verlamd is.
Maar al zijn ernstige pogingen niet te vreegen, even erg
is myne ingiens het portratten van onvoldaanheid, van
ontevredenheit, van het beleugdelijk kijken naar andere
niet westersche landen waar de menschen door eigen kracht
hun onafhankelykheit wisten te bewaren of, onder pa-
tronat eener westersche mogendheit staande door deze
wisten vooruitgeholpen.

Eindaan, hooggearbte Men, wat mij op het hart lag en wat
ik tegenover de montt ontpraken. Nu ik het geschrevene overlees
bemerke ik dat niets van hetgeen ik schreef niens voor u kan
zijn en dat ik de dees alleen tijd ontroof door u dezen brief te gee-
den. Maar ik wilde ^u toch wel een en levendekken zenden en een wiet
de metien wat mij vervult. Na hartelyke groeten de Uwe C. W. Janssen

Via America

X01

Jan 89

Wet. Mr. Dr. Snouck Hurgronj
Hoogleraar

Leiden

Netherlands

3/1/04

X02

